

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.653> JEL classification: E58, G21
UDC: 336.717

Людмила АЛЕКСЕЄНКО

доктор економічних наук,
професор,
Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Західноукраїнський національний університет, Україна
E-mail: l.alekseienko@wunu.edu.ua
ORCID iD: 0000-0002-8256-5587

Микола СТЕЦЬКО

доктор економічних наук,
професор,
Західноукраїнський національний університет, Україна
E-mail: m.stetsko@wunu.edu.ua
ORCID iD: 0000-0002-7728-9178

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, РИЗИКИ ТА НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено сучасний стан та тенденції розвитку банківської системи України в умовах воєнного стану. Визначено ключові виклики, що впливають на рівень фінансової стабільності, зокрема зростання кредитних ризиків, втрату активів, коливання валютного ринку та зниження обсягів кредитування. Проаналізовано роль Національного банку України у підтриманні стабільності банківського сектору, зокрема через реалізацію монетарних, макропруденційних та регуляторних інструментів. Особливу увагу приділено питанням цифрової трансформації, кіберзахисту та розвитку інноваційних фінансових технологій, що підвищують стійкість банківської системи.

Метою дослідження є комплексна оцінка стану фінансової стабільності банківської системи України в умовах воєнних і поствоєнних викликів, виявлення ключових системних ризиків та загроз, а також визначення пріоритетних напрямів посилення економічної безпеки та підвищення ефективності функціонування банківського сектору.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема аналізу й синтезу – для розкриття сутності фінансової стабільності банківської системи; системного підходу – для визначення взаємозв'язку між фінансовою стійкістю, економічною безпекою та ефективністю банківського сектору; порівняльного методу – для дослідження впливу воєнних і поствоєнних факторів на стан банківської системи; а також методів індукції та дедукції – для узагальнення результатів і формування напрямів зміцнення фінансової стабільності.

Результати дослідження. Проведений аналіз засвідчив, що банківська система України, попри воєнні виклики, зберігає здатність ефективно виконувати свої функції та підтримувати фінансову стабільність завдяки своєчасним і комплексним заходам з боку Національного банку України. Встановлено, що рівень стабільності банківського сектору визначається ефективністю системи ризик-менеджменту, рівнем довіри населення до банківських установ, структурною гнучкістю до кризових змін і

© Людмила Алексеєнко, Микола Стецько, 2025

Отримано: 12.04.2025 р.

Рекомендовано до друку: 12.05.2025 р.

Опубліковано: 28.05.2025 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати:

Алексєєнко Л., Стецько, М. Фінансова стабільність банківської системи України: виклики, ризики та напрями зміцнення. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 2. С. 653-662. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.653>

спроможністю до швидкого відновлення діяльності. Запропоновано основні напрями зміцнення фінансової стійкості банківської системи, серед яких: розширення цифрових сервісів і технологій, удосконалення нормативно-правової бази, стимулювання сталого фінансування та поглиблення співпраці з міжнародними фінансовими інституціями.

Ключові слова: фінансова стабільність; банківська система; економічна безпека; системні ризики та загрози; цифровізація; центральний банк; стійкість банківських установ; монетарна політика.

Вступ

Фінансова стабільність банківської системи є необхідною умовою сталого функціонування економіки та забезпечення економічної безпеки. У сучасних умовах військових викликів, зовнішньополітичної невизначеності, високої інфляції та трансформації фінансових ринків питання підтримання фінансової стабільності набуває особливого значення.

Роль Національного банку України полягає у своєчасному виявленні системних ризиків та загроз, формуванні ефективних регуляторних механізмів і підтриманні довіри до банківського сектору. Разом з тим цифровізація, динаміка процентних ставок, девальваційні очікування та зниження кредитної активності формують нові ризики для фінансової стабільності.

Фінансова стабільність банківської системи є ключовою передумовою сталого економічного розвитку держави, особливо в умовах воєнних дій, макроекономічної нестабільності та глобальних викликів. Українські банки функціонують у середовищі підвищених ризиків, що пов'язані з інфляційним тиском, коливанням валютного курсу, зниженням інвестиційної активності та зростанням частки проблемних активів. Незважаючи на активну політику Національного банку України, спрямовану на підтримання стійкості банківського сектору, залишаються актуальними питання удосконалення механізмів антикризового регулювання, підвищення ефективності системи управління системними ризиками та загрозами, забезпечення довіри населення й бізнесу до банківської системи. Тому дослідження викликів, системних ризиків та загроз, напрямів зміцнення фінансової стабільності банківської системи України є важливим завданням сучасної економічної науки та практики.

Проблематика забезпечення фінансової стабільності банківської системи знайшла

відображення у працях численних вітчизняних і зарубіжних науковців. Зокрема, теоретичні та практичні засади функціонування банківської системи України, її стійкості та регуляторного забезпечення розглядали Н. Аванесова [1], А. О. Бакланова [5], І. Бакало [1], В. М. Березовик [9], Я. В. Белінська [2], В. П. Биховченко [2], Г. В. Возняк [3], Н. В. Данік [4], О. О. Дмитрик [3], Н. О. Дорошенко [5], О. В. Єрмак [7], В. І. Ерастов [6], К. О. Кіреєва [9], А. Р. Козак [10], М. М. Король [8], Н. М. Криворучко [10], І. В. Куліковська [8], І. С. Лижечко [6], А. А. Мещеряков [9], О. Р. Пелех [10], Н. М. Руцишин [10], В. О. Співак [8], А. Татко [4], Н. В. Трусова [11], Я. І. Чайковський [12], І. О. Чкан [11] та інші. Автори досліджують структурні чинники фінансової стабільності, роль монетарної і макропруденційної політик, вплив воєнних ризиків і процесів цифровізації на діяльність банків, а також визначають пріоритетні напрями зміцнення довіри до банківського сектору.

Однак, попри наявні напрацювання, подальшого уточнення потребують механізми державного регулювання, підвищення рівня капіталізації та ліквідності банківських установ, а також інтеграція цифрових інструментів у систему забезпечення фінансової стабільності України.

Потребують розвитку методологічні підходи до комплексного оцінювання системних ризиків і загроз з урахуванням цифровізації, фінтех-інновацій і появи нових форм фінансових посередників. Недостатньо дослідженим залишається взаємозв'язок між макропруденційною, монетарною та фіскальною політиками у підтриманні стабільності в умовах воєнних і поствоєнних викликів. Окремої уваги потребує створення ефективних антикризових механізмів регулювання, здатних враховувати кіберризики, технологічні збої та вплив цифрових валют центральних банків. Це

зумовлює необхідність розроблення інтегрованих моделей прогнозування фінансової стабільності, що поєднували б економетричні, аналітичні та сценарні підходи.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є комплексне дослідження сучасного стану фінансової стабільності банківської системи України в умовах воєнних і поствоєнних викликів, ідентифікація основних системних ризиків та загроз, що впливають на її стійкість, та визначення пріоритетних напрямів зміцнення економічної безпеки й ефективності банківського сектору. Досягнення мети зумовило необхідність вирішення таких основних завдань: узагальнити теоретико-методологічні підходи до фінансової стабільності банківської системи; проаналізувати вплив воєнних, макроекономічних і технологічних чинників на її стійкість; оцінити роль НБУ у забезпеченні стабільності; дослідити вплив цифровізації на управління ризиками; визначити ключові загрози та обґрунтувати напрями підвищення капіталізації, ліквідності й довіри до банківського сектору.

У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема аналізу й синтезу – для розкриття сутності фінансової стабільності банківської системи; системного підходу – для визначення взаємозв'язку між фінансовою стійкістю, економічною безпекою та ефективністю банківського сектору; порівняльного методу – для дослідження впливу воєнних і поствоєнних факторів на стан банківської системи; а також методів індукції та дедукції – для узагальнення результатів і формування напрямів зміцнення фінансової стабільності.

Результати та їх обговорення

Фінансова стабільність розглядається як стан, за якого фінансова система здатна ефективно виконувати свої функції, протидіяти шокам і мінімізувати їхній вплив на економіку. В основі стабільності банківської системи лежить стійкість банків до ризиків, збалансованість активів і пасивів, ліквідність, капіталізація та довіра вкладників і кредиторів. Її підтримання можливе лише за умови

системного моніторингу макроекономічних ризиків і застосування контрциклічних механізмів регулювання.

Основними індикаторами фінансової стабільності є: достатність регулятивного капіталу (Нрк), частка непрацюючих кредитів (NPL), співвідношення ліквідних активів до зобов'язань, динаміка депозитної бази та прибутковість банківського сектору.

Науковці виокремлюють кілька підходів до визначення сутності фінансової стабільності банківської системи:

- інституційний – розглядає стійкість банків до ризиків і їхню здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами;
- системний – підкреслює взаємозалежність фінансових інститутів і можливість поширення кризових явищ;
- функціональний – визначає стабільність як здатність банків ефективно виконувати ключові функції – кредитування, управління ризиками та підтримання довіри населення.

Важливу роль у підтриманні фінансової стабільності відіграють монетарна та макропруденційна політики, реалізовані Національним банком України. Їх мета – запобігання накопиченню системних ризиків, забезпечення стабільності національної валюти, стійкості фінансових інститутів і сталого розвитку ринку капіталу [13]. Ключовими елементами стабільності виступають адекватність капіталу банків, ліквідність, якість активів, рівень довіри клієнтів та ефективність регуляторного нагляду.

Для оцінки фінансової стабільності доцільно здійснювати комплексний аналіз показників розвитку банківського сектору – структури активів і ресурсів, рівня капіталізації, прибутковості та рентабельності, що дозволяє виявити основні тенденції й оцінити стан банківської системи України [8, с. 41-46].

Фінансова стабільність є важливою умовою економічної безпеки держави, оскільки від неї залежить ефективність перерозподілу фінансових ресурсів, довіра інвесторів і здатність економіки протистояти зовнішнім шокам. У період повоєнного відновлення банківська система України має стати ключовим чинником фінансового відродження, забезпечуючи підтримку бізнесу,

кредитування інновацій та залучення міжнародних ресурсів [7, с. 219-220].

Сучасна стабільність банківського сектору визначається не лише рівнем капіталізації, а й здатністю адаптуватися до цифрових трансформацій [10, с. 27, 35]. Ефективне впровадження цифрових технологій дає змогу банкам зміцнювати конкурентоспроможність, підвищувати стійкість і прибутковість в умовах постійних змін на фінансовому ринку [6].

Таким чином, фінансова стабільність банківської системи України є багаторівневою категорією, що поєднує макроекономічні, регуляторні та цифрові чинники. Її забезпечення потребує комплексного підходу та стратегічного бачення ролі банків у підтриманні економічної безпеки держави, особливо в умовах воєнних і поствоєнних викликів.

Фінансова стабільність банківської системи України в умовах воєнного стану формується під впливом сукупності воєнних, макроекономічних та технологічних чинників, що зумовлюють підвищення системних ризиків і потребують оперативної адаптації інструментів грошово-кредитної політики та наглядових механізмів. Динамічний розвиток економіки держави неможливий без забезпечення фінансової стабільності банківської системи, адже її ефективне функціонування та здатність задовольняти потреби клієнтів і держави безпосередньо залежать від рівня стійкості банківського сектору, який під час кризових явищ зазнає найбільшого тиску [12, с. 64–65].

Фінансова стабільність банківської системи України під час війни перебуває під впливом зовнішніх і внутрішніх ризиків, взаємодія яких створює системний виклик для фінансового сектору. Воєнні умови зумовили скорочення ділової активності, зростання проблемних кредитів, порушення логістичних ланцюгів і валютну волатильність [1]. Серед зовнішніх ризиків виокремлюють геополітичну нестабільність, зміну обсягів міжнародної допомоги та інфляційний тиск; серед внутрішніх – зниження платоспроможності населення, операційні й кіберризики. Це змушує банки підтримувати високу ліквідність, водночас обмежуючи кредитування реального сектору економіки.

В умовах воєнного стану Національний банк України оперативно запровадив низку ефективних заходів для підтримки фінансової стабільності: фіксацію обмінного курсу, пряме фінансування державного бюджету через викуп військових ОВДП, забезпечення безперебійної роботи системи електронних платежів і стабільність платіжної інфраструктури [3, с. 75]. Завдяки цим рішенням банківський сектор продемонстрував стійкість і здатність забезпечувати виконання ключових функцій навіть у кризових умовах.

Банківська система України, з одного боку, має відповідати темпам глобальної технологічної трансформації, а з іншого – протистояти внутрішнім ризикам і викликам, зокрема спричиненим повномасштабною війною. Після 2022 року відбулися істотні зміни у структурі банківських активів і пасивів, що вплинули на прибутковість сектору. Водночас динаміка основних показників свідчить про зростання стійкості банківського сектору, що стало результатом глибоких реформ і трансформацій, проведених у попередні роки [8, с. 41–46].

Процес діджиталізації банківської діяльності, хоча й забезпечує низку переваг – зокрема підвищення довіри клієнтів завдяки розвитку інфраструктури безготівкових транзакцій – водночас створює нові загрози для фінансової стабільності. Цифровізація ускладнює процеси ідентифікації, оцінювання та ефективного управління ризиками, які стають дедалі складнішими з розвитком цифрових технологій [6]. Банківська система в умовах цифровізації значною мірою залежить від кібернетичних ризиків, що безпосередньо впливають не лише на стабільність фінансових установ, а й на загальну інформаційну безпеку держави. Кіберзагрози стають одним із ключових чинників ризикового середовища, що вимагає постійного вдосконалення систем кіберзахисту та цифрової безпеки в банках [11, с. 158].

У контексті воєнних, макроекономічних і технологічних викликів важливим напрямом збереження фінансової стійкості банків є удосконалення механізму забезпечення фінансової стабільності. Це передбачає зміцнення капіталізації, підвищення якості

активів, диверсифікацію ресурсної бази, підвищення рівня довіри клієнтів і впровадження сучасних технологій управління ризиками. За даними НБУ [13], станом на середину 2025 року банківський сектор України залишається достатньо капіталізованим і ліквідним, а більшість установ демонструють позитивну динаміку прибутковості та зростання обсягів депозитів, що підтверджує ефективність проведеної антикризової політики регулятора.

Отже, вплив воєнних, макроекономічних і технологічних чинників на фінансову стійкість банків України є взаємопов'язаним і комплексним. Підтримання стабільності банківської системи потребує поєднання макропруденційних заходів НБУ із внутрішніми стратегіями банків щодо управління ризиками, цифрової трансформації та адаптації до нових викликів фінансового середовища.

Забезпечення фінансової стабільності є другою ключовою частиною мандата Національного банку України після стабільності цін. НБУ має повноваження регулювати, ліцензувати та здійснювати нагляд за банками, системами платежів та розрахунків, що є життєво важливим для економічної безпеки країни [5, с. 50, 53].

Макропруденційна та монетарна політика НБУ є ключовими елементами системи забезпечення фінансової стабільності, особливо в умовах воєнних і поствоєнних трансформацій. Їхня взаємодія спрямована на досягнення подвійної мети – підтримання стабільності цін і стійкості банківського сектору.

Особливо важливим чинником стали оперативні антикризові заходи НБУ, які під час воєнного стану включають регулювання облікової ставки, валютні інтервенції, формування ліквідних буферів і контроль за валютними потоками [1]. Це дозволило зберегти довіру до банківської системи, стабілізувати гривню та запобігти відтоку депозитів.

Макропруденційна політика НБУ спрямована на зниження системних ризиків через контрциклічні буфери капіталу, обмеження концентрації ризиків і контроль кредитного навантаження. У поєднанні з монетарними заходами це забезпечує гнучку реакцію на зовнішні шоки. В умовах війни запроваджено адаптивну політику валютного

курсу та високий рівень облікової ставки, що зменшило девальваційний тиск і стимулювало привабливість гривневих депозитів.

Регулярні стрес-тести і сценарний аналіз ризиків дають змогу своєчасно виявляти загрози та підвищувати капітальну стійкість банків. За даними НБУ [13], у 2024–2025 роках більшість банків продемонстрували достатній рівень капіталізації навіть за песимістичних сценаріїв, що свідчить про ефективність нагляду та ризик-орієнтованого регулювання.

В умовах цифровізації НБУ приділяє увагу технологічній стабільності фінансової системи: електронні платежі, розвиток cashless-економіки та ініціатива e-hryvnia підвищують прозорість грошових потоків і знижують транзакційні ризики. Водночас кіберзагрози стали ключовим чинником ризикового середовища, що потребує постійного вдосконалення систем кіберзахисту [11, с. 152].

Загалом, сучасна політика НБУ характеризується переходом від реактивної стабілізації до превентивно-прогностичної моделі, заснованої на аналітичних моделях фінансової стійкості, макропруденційних стрес-тестах і системному моніторингу ризиків. Роль макропруденційної та монетарної політики полягає у формуванні стійкої, прогнозованої та адаптивної фінансової архітектури, здатної протидіяти внутрішнім і зовнішнім шокам, що підтверджується зростанням депозитної бази, прибутковості банків і рівня капіталізації у 2024–2025 роках [13].

Цифровізація банківської системи України виступає ключовим чинником трансформації механізмів управління ризиками та забезпечення фінансової стабільності, особливо в умовах воєнного стану й глобальної економічної нестабільності. Активне впровадження технологій дистанційного банкінгу, систем миттєвих платежів, мобільних застосунків та інструментів штучного інтелекту сприяє підвищенню ефективності операцій, зниженню транзакційних витрат і розширенню доступу населення до фінансових послуг [6].

Водночас процес цифровізації створює додаткові джерела ризиків. Зокрема, складніша ідентифікація та оцінювання ризиків, операційні загрози та кіберризики можуть негативно впливати на стабільність окремих банків і фінансової системи в цілому. Системні

наслідки збоїв у платіжній інфраструктурі чи витоків даних обумовлюють необхідність активного впровадження технологій багатофакторної аутентифікації, розподіленого зберігання даних та систем моніторингу транзакцій у режимі реального часу, що дозволяє зменшити ризики та підвищити стійкість банківських установ [11].

Національний банк України, реагуючи на виклики цифрової трансформації, формує нормативно-правову базу для розвитку FinTech-екосистеми, реалізує стратегію цифрових фінансів та проект е-гривні, а також розвиває систему миттєвих платежів (СМП), що сприяє підвищенню конкуренції на платіжному ринку та зменшенню концентраційних ризиків [13]. Впровадження цих заходів забезпечує прозорість і ефективність грошового обігу, автоматизацію банківських процесів, використання великих даних для прогнозування кризових ситуацій та своєчасного реагування на системні ризики.

Таким чином, цифровізація банківської діяльності не лише підвищує ефективність управління ризиками, а й потребує комплексного підходу до макропруденційного нагляду, кібербезпеки та стійкості цифрової інфраструктури фінансового сектору. Узгоджені дії банків та регулятора забезпечують адаптацію банківської системи до нових викликів, збереження довіри вкладників і підтримку фінансової стабільності навіть в умовах воєнного стану та глобальної нестабільності.

Період післявоєнного відновлення економіки України супроводжується численними загрозами для фінансової стабільності банківської системи, зумовленими як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками [1]. Попри стійкість банків у період війни, підтверджену результатами стрес-тестування, ризики фінансової вразливості залишаються значними і потребують системного моніторингу та адаптивних заходів регулювання.

Однією з ключових загроз залишається високий кредитний ризик, пов'язаний із повільним відновленням платоспроможності бізнесу та домогосподарств. Хоча частка непрацюючих кредитів (NPL) поступово скорочується, вона все ще перевищує

довоєнний рівень [13]. Галузеві диспропорції в структурі кредитного портфеля та значна частка реструктуризованих кредитів підсилюють ризик формування прихованих збитків.

Висока залежність банківського сектору від державного боргу створює концентраційні ризики та знижує диверсифікацію джерел доходу. Коливання доходності ОВДП або зміни у фіскальній політиці можуть вплинути на капітальну стійкість установ, а надмірне фінансування бюджетного дефіциту здатне мати проциклічний ефект і стримувати кредитну активність [3, с. 75].

Зовнішньоекономічні ризики, зокрема падіння експорту, коливання валютного курсу та уповільнення інвестиційних потоків, разом із інфляційним тиском створюють додаткове навантаження на фінансову систему. Ці чинники підвищують валютні ризики та потребують активного використання макропруденційних інструментів, таких як валютні свопи та ліміти відкритої валютної позиції [2, с. 82].

Серед сучасних загроз особливе місце займають технологічні та кіберризики, що посилюються внаслідок цифровізації банківських послуг. Порушення функціонування платіжної інфраструктури або виток даних клієнтів можуть мати системний ефект для фінансової системи. Банки реагують на це впровадженням багатофакторної аутентифікації, розподіленого зберігання даних та систем моніторингу транзакцій у режимі реального часу, а НБУ формує нормативну базу для розвитку FinTech-екосистеми та проект е-гривні [11; 13].

У сукупності ці фактори визначають ключові загрози для фінансової стабільності банківської системи України у період економічного відновлення:

- збереження високого кредитного ризику та низької якості активів;
- концентрація капіталу у державних цінних паперах;
- валютна та інфляційна волатильність;
- кіберризики та технологічні загрози в умовах цифрової трансформації;
- уповільнене відновлення інвестиційної активності та довіри вкладників.

Ці загрози підкреслюють необхідність удосконалення системи макропруденційного нагляду, розвитку інструментів антикризового

моделювання та зміцнення операційної стійкості банківського сектору, що є основою сталого економічного зростання та економічної безпеки держави.

Зміцнення фінансової стабільності банківської системи України у період післявоєнного відновлення потребує комплексного вдосконалення державного регулювання, підвищення капіталізації та ліквідності банків, а також формування високого рівня довіри клієнтів до фінансового сектору.

Передусім, державне регулювання має орієнтуватися на розвиток ризик-орієнтованого макропруденційного нагляду, адаптацію стандартів Базель III та впровадження механізмів раннього реагування на ознаки фінансової нестабільності. Це передбачає систематичний моніторинг ліквідності, капіталу та якості активів банків, а також підвищення інституційного потенціалу НБУ як мегарегулятора, здатного комплексно координувати монетарну, валютну та пруденційну політику [2].

Другим ключовим напрямом є підвищення капіталізації банків через стимулювання реінвестування прибутків у власний капітал та залучення додаткових ресурсів, зокрема шляхом випуску субординованого боргу чи акцій. Одночасно необхідно забезпечити умови для розвитку довгострокового фондового фінансування, включно з корпоративними облігаціями та вдосконаленням механізмів рефінансування [9].

Третім напрямом виступає зміцнення ліквідності банківського сектору. Для цього доцільно вдосконалювати інструменти управління короткостроковою ліквідністю, розвивати міжбанківський ринок і диверсифікувати джерела залучення ресурсів. Ефективне управління ліквідністю в умовах волатильності фінансових ринків потребує мінімізації залежності від державного сектору та підвищення якості ризик-менеджменту [3].

Не менш важливим є підвищення довіри клієнтів до банків, оскільки вона визначає здатність установ мобілізувати заощадження населення. Відновлення довіри досягається прозорістю діяльності банків, дотриманням міжнародних стандартів корпоративного управління, розширенням гарантій за

депозитами та активною комунікацією регулятора з громадськістю. У цьому контексті розвиток фінансової грамотності населення підвищує його стійкість до кризових явищ і сприяє поверненню депозитних ресурсів у банківську систему [5, с. 53; 7].

Суттєвим чинником підвищення стійкості банків є цифрова трансформація. Інтеграція інноваційних FinTech-рішень, автоматизація внутрішніх процесів та розвиток систем кіберзахисту підвищують ефективність управління ризиками, зменшують транзакційні витрати і зміцнюють конкурентоспроможність українських банків [6]. Паралельно, цифровізація потребує удосконалення макропруденційного нагляду, впровадження нових моделей оцінювання кіберризиків та забезпечення стійкості цифрової інфраструктури фінансового сектору.

Отже, основними напрямками вдосконалення державного регулювання та підвищення фінансової стійкості банківської системи є:

- розвиток ризик-орієнтованого макропруденційного нагляду та механізмів раннього реагування;
- стимулювання капіталізації банків і диверсифікація джерел фондування;
- удосконалення інструментів управління ліквідністю;
- підвищення прозорості діяльності банків, розширення гарантій депозитів та активна комунікація з населенням;
- поглиблення цифрової трансформації та зміцнення кіберзахисту.

Комплексна реалізація цих заходів сприятиме формуванню більш стійкої, ліквідної та капіталізованої банківської системи, здатної ефективно підтримувати процес відновлення економіки та забезпечувати довгострокову фінансову стабільність держави.

Висновки

Таким чином, результати аналізу засвідчили, що банківська система України в умовах воєнного стану продемонструвала відносну стійкість завдяки ефективним заходам Національного банку України, зокрема підтримці ліквідності, посиленню регуляторного нагляду, контролю за валютними операціями та стабілізації

платіжного балансу. Незважаючи на значні виклики – зниження обсягів кредитування, підвищення кредитних ризиків, втрату активів на окупованих територіях і зростання рівня непрацюючих кредитів – банківський сектор зміг зберегти довіру вкладників і забезпечити безперервність фінансових операцій.

У ході дослідження визначено, що ключовими передумовами підвищення фінансової стабільності є подальша цифровізація банківських послуг, розвиток системи кіберзахисту, упровадження інноваційних інструментів ризик-менеджменту, розширення програм підтримки бізнесу та населення, а також активізація політики «зеленого» і сталого фінансування. Важливу роль відіграє також адаптація

банківського регулювання до вимог ЄС, що сприятиме інтеграції у спільний фінансовий простір і зміцненню довіри до української банківської системи.

Подальші наукові дослідження доцільно зосередити на розробленні механізмів підвищення фінансової стійкості банків у повоєнний період, зокрема через впровадження стрес-тестування з урахуванням воєнних і післявоєнних ризиків, удосконалення макропруденційних інструментів, стимулювання кредитування реального сектору економіки, а також аналізу ролі міжнародної фінансової допомоги у забезпеченні стабільності банківської системи України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесова Н., Бакало І. Фінансова стабільність банківської системи України в умовах воєнного стану: виклики та шляхи зміцнення. *Економіка та суспільство*. 2025. Випуск № 73. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-78>.
2. Белінська Я. В. Биховченко В. П. Механізм забезпечення фінансової стабільності: структура, інструменти, напрями розвитку. *Стратегічні пріоритети*. 2012. № 1 (22). С. 72–84. URL: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/68267313/SP_1_2012-libre.pdf?1627044132=&response-content-disposition=inline%253B+filename%253DGOVERNMENT_RELATIONS.pdf&Expires=1761170688&Signature=OTC
3. Возняк Г., Дмитрик О. Фінансова стабільність та напрями її зміцнення: кейс для України в умовах війни. *Світ фінансів*. 2022. 2(71). С. 70-80. DOI: 10.35774/sf2022.02.070
4. Данік Н., Татко А. Удосконалення механізму забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2022. № 1(5). С. 1–9. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20220105.01>
5. Дорошенко Н. О., Бакланова А. О. Банківська система України за період воєнного стану: виклики і здобутки. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2022. № 103. С. 48-56. URL: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2022-103-06>
6. Ерастов В. І., Лижечко І. С. Діджиталізація банківської системи України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск # 60. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-131>
7. Єрмак В. О. Банківська система України у період повоєнного відновлення: виклики та шляхи розвитку. *Державне будівництво*. 2023. № 2(34). С. 214–223. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-2-18>
8. Король М. М., Співак В. О., Куліковська І. В. Сучасний стан показників української банківської системи. *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2023. № 47. С. 41–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-47-8>

9. Мещеряков А. А., Березовик В. М., Кіреєва К. О. Фінансова стабільність та банківська система України: виклики та можливості розвитку. *Ефективна економіка*. 2024. № 7. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.7.12>
10. Руцишин Н. М., Пелех О. Р., Козак А. Р., Криворучко Н. М. Сучасний стан банківської системи України та перспективи її розвитку. *Економічні науки*. 2024. № 75. С. 27–36. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-75-04>
11. Трусова Н. В., Чкан І. О. Кіберзахист банківської системи України в умовах цифрових трансформацій. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. №1(47). С. 151–163. DOI: 10.31388/2519-884X-2023-47-151-163
12. Чайковський Я. І., Чайковський Є. Я. Економічна суть фінансової стабільності банківської системи. *Світ фінансів*. 2024. Випуск 2 (79). С. 55-68. DOI: 10.35774/SF2024.02.55
13. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

REFERENCES

1. Avanesova, N., and Bakalo, I. (2025). Financial stability of the banking system of Ukraine under martial law: challenges and ways of strengthening. *Economy and society*, 73. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-78>
2. Belinska, Ya. V., and Bykhovchenko, V. P. (2012). Mechanism for ensuring financial stability: structure, tools, directions of development. *Strategic priorities*, 1 (22), 72–84. URL: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/68267313/SP_1_2012-libre.pdf?1627044132=&response-content-disposition=inline%253B+filename%253DGOVERNMENT_RELATIONS.pdf&Expires=1761170688&Signature=OTC
3. Voznyak, G., and Dmytryk, O. (2022). Financial stability and directions of its strengthening: a case for Ukraine in wartime. *World of Finance*, 2(71), 70–80. DOI: 10.35774/sf2022.02.070
4. Danik, N., and Tatko, A. (2022). Improving the mechanism for ensuring financial stability of the banking system of Ukraine. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 1(5), 1–9. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20220105.01>
5. Doroshenko, N. O., and Baklanova, A. O. (2022). The banking system of Ukraine during the period of martial law: challenges and achievements. *Bulletin of the V. N. Karazin Kharkiv National University*, 103, 48–56. URL: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2022-103-06>
6. Erastov, V. I., and Lyzhechko, I. S. (2024). Digitization of the Ukrainian banking system under martial law. *Economy and Society*, 60, 1–10. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-131>
7. Iermak, V. O. (2023). Ukraine's banking system during post-war reconstruction: challenges and development pathways. *State Construction*, 2(34), 214–223. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-2-18>
8. Korol, M. M., Spivak, V. O., and Kulikovska, I. V. (2023). The current state of indicators of the Ukrainian banking system. *International Economic Relations and the World Economy*, 47, 41–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-47-8>

9. Meshcheryakov, A. A., Berezovyk, V. M., and Kireeva, K. O. (2024). Financial stability and the banking system of Ukraine: challenges and opportunities for development. *Effective economy*, 7. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.7.12>
10. Rushchyshyn, N. M., Pelekh, O. R., Kozak, A. R., and Kryvoruchko, N. M. (2024). Current state of the banking system of Ukraine and prospects for its development. *Economic sciences*, 75, 27–36. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-75-04>
11. Trusova, N. V., and Chkan, I. O. (2023). Cybersecurity of the banking system of Ukraine in the context of digital transformations. *Collection of scientific works of the Dmytro Motorny State Technical University of Ukraine (economic sciences)*, 1(47), 151–163. DOI: 10.31388/2519-884X-2023-47-151-163
12. Chaikovskiy, Ya.I., and Chaikovskiy, Ye. Ya. (2024). The economic essence of the financial stability of the banking system. *World of Finance*, 2 (79), 55-68. DOI: 10.35774/SF2024.02.55
13. Official website of the National Bank of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua/>

Lyudmyla Alekseyenko, Doctor of Economic Sciences, Professor, Department of Management and Administration, Ivano-Frankivsk Education and Research Institute of Management, West Ukrainian National University, Ukraine
Mykola Stetsko, Doctor of Economic Sciences, Professor, West Ukrainian National University, Ukraine

Financial stability of the banking system of Ukraine: challenges, risks and directions for strengthening

Abstract

The article examines the current state and development trends of the banking system of Ukraine under martial law. Key challenges affecting the level of financial stability are identified, in particular, the growth of credit risks, loss of assets, fluctuations in the foreign exchange market and a decrease in lending volumes. The role of the National Bank of Ukraine in maintaining the stability of the banking sector is analyzed, in particular through the implementation of monetary, macroprudential and regulatory instruments. Particular attention is paid to the issues of digital transformation, cyber security and the development of innovative financial technologies that increase the stability of the banking system. The purpose of the study is a comprehensive assessment of the state of financial stability of the banking system of Ukraine under military and post-war challenges, identification of key systemic risks and threats, as well as determination of priority areas for strengthening economic security and increasing the efficiency of the functioning of the banking sector.

Research methods. The study used a complex of general scientific and special methods, in particular analysis and synthesis - to reveal the essence of the financial stability of the banking system; a systemic approach – to determine the relationship between financial stability, economic security and efficiency of the banking sector; a comparative method – to study the impact of military and post-war factors on the state of the banking system; as well as induction and deduction methods – to generalize the results and form directions for strengthening financial stability.

The results. The analysis showed that the banking system of Ukraine, despite the military challenges, retains the ability to effectively perform its functions and maintain financial stability thanks to timely and comprehensive measures taken by the National Bank of Ukraine. It was established that the level of stability of the banking sector is determined by the effectiveness of the risk management system, the level of public trust in banking institutions, structural flexibility to crisis changes and the ability to quickly resume activities. The main directions for strengthening the financial stability of the banking system are proposed, including: expanding digital services and technologies, improving the regulatory framework, stimulating sustainable financing, and deepening cooperation with international financial institutions.

Keywords: financial stability; banking system; economic security; systemic risks and threats; digitalization; central bank; stability of banking institutions; monetary policy.